

*Patvirtinta Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto Tarybos posėdyje
2015 m. gruodžio 21 d. Protokolo Nr. 5 (11)*

Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto rašto darbų metodiniai nurodymai

I. Bendrosios nuostatos

1. Ši tvarka nustato minimalius reikalavimus visiems Istorijos fakulteto studentų rašto darbams, sukurtiems studijų metu. Detalesnius reikalavimus, neprieštaraujančius šiems nurodymams, esant reikalui gali parengti atitinkamų studijų programų komitetai.

2. *Nurodymuose vartojamos sąvokos:*

2.1. **Referatas** – tai darbas, skirtas gilesnei studijuojamos temos analizei. Referatas gali būti aprašomojo, naratyvinio, tiriamojo pobūdžio. Referato tikslas – ugdyti medžiagos suvokimo, analizės ir apibendrinimo gebėjimus, lavinti mokslinio teksto rašymo, citavimo, teksto struktūravimo įgūdžius, gebėjimą išlaikyti nešališkumą. Referatas dažniausiai pristatomas seminaruose. Gali būti temos arba modulio referatas (pastarasis skirtas studijuojamų temų integruotai analizei). Pagal sudėtingumo lygmenį, referatai gali būti *aprašomieji* (pirmieji studijų metai), *naratyviniai*, *tiriamieji-analitiniai*. Referatų apimtį nustato temos/modulio dėstytojai. Referato vertinimo kriterijai nurodyti modulio/dalyko apraše. Referatą vertina temos/modulio dėstytojai.

2.2. **Kursinis darbas** – analitinio pobūdžio darbas, atitinkantis mokslo darbams keliamus reikalavimus, kuriuo siekiama praplėsti ir pagilinti tiriamos problematikos žinias. Kursinio darbo tikslas ugdyti gebėjimą savarankiškai analizuoti mokslines problemas, tinkamai ir savarankiškai apibrėžti tikslus ir uždavinius, surasti ir naudoti tinkamus informacijos šaltinius. Kursinis darbas (5 kreditai) yra sudėtinė atitinkamo modulio dalis. Rekomenduojama apimtis 40-50 tūkst. spaudos ženklų su tarpais įskaitant nuorodas. Darbo apimtis gali kisti priklausomai nuo pasirinktos temos. Kursinio darbo vertinimo kriterijai nurodyti atitinkamo modulio, kurio sudedamoji dalis yra kursinis darbas, apraše. Kursiniam darbui vadovauja ir jį vertina kursinio darbo vadovas.

2.3. **Bakalauro darbas** – analitinio pobūdžio pirmos studijų pakopos baigiamasis darbas, atitinkantis mokslo darbams keliamus reikalavimus. Tai atskiras 15 kreditų (400 val.) vertės rašto darbas, kuris yra ginamas ir vertinamas pagal Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto kursinių ir baigiamųjų bakalauro ir magistro darbų rengimo, gynimo ir kaupimo apraše nurodytus reikalavimus. Bakalauro darbo vertinimo kriterijai taip pat išdėstyti modulio Bakalauro darbas apraše. Rekomenduojama bakalauro darbo apimtis 70-80 tūkst. spaudos ženklų su tarpais, įskaitant nuorodas. Darbo apimtis gali kisti priklausomai nuo pasirinktos temos. Bakalauro darbo rengimui vadovauja darbo vadovas, vertina bakalauro baigiamųjų darbų gynimo komisija.

Bakalauro darbo tikslas – atskleisti studijų metu įgytas žinias ir gebėjimus, lavinti mokslo tiriamuosius įgūdžius ir formuoti savarankiško tyrėjo darbo pagrindus. Bakalauro darbas ugdo dabartinių archeologijos, istorijos, kultūros istorijos, antropologijos mokslo diskusijų temų ir klausimų supratimą; gebėjimą kritiškai suvokti ir tinkamai naudoti įvairius archeologijos, istorijos, kultūros istorijos, antropologijos šaltinius, originalius dokumentus lietuvių ir užsienio kalba;

gebėjimą surasti ir tinkamai naudotis įvairiais informacijos ištekliais; archeologijos, istorijos, kultūros istorijos, antropologijos, kitų humanitarinių ir susijusių mokslo sričių metodų supratimą ir gebėjimą jais naudotis; gebėjimą savarankiškai apibrėžti tyrimo tikslus ir uždavinius; gebėjimą rašyti specialybės tekstą lietuvių kalba ir mokslo reikalaujama forma; taip pat kritinio, savikritinio ir savarankiško mąstymo gebėjimus, kūrybiškumą.

2.4. Profesinės praktikos (taikomosios, mokslinės) ataskaita - antros studijų pakopos antrų mokslo metų rudens semestre atliekamos praktikos ataskaita. Profesinės praktika apimtis 15 kreditų (400 val.). Profesinės praktikos tikslas - pagilinti, patikrinti ir pritaikyti praktikoje teorines ir praktines žinias bei įgūdžius, įgytus pirmosios ir antrosios pakopos studijų metu, ugdyti savarankiško mokslinio tiriamojo darbo, kritiško šaltinių ir literatūros vertinimo įgūdžius, atliekant mokslinį analitinį tyrimą vadovo parinkta tyrimo problema. Profesinės praktikos užduotis formuluojama atsižvelgiant į studento magistro darbo problematiką. Praktikai vadovauja du praktikos vadovai: Istorijos fakulteto vadovas ir praktikos vadovas atliekamos praktikos vietoje.

Studentas privalo parengti nustatytos formos praktikos ataskaitą. Ataskaita turi atitikti pagrindinius rašto darbų struktūros ir apipavidalinimo reikalavimus, joje pateikiama atliktos praktikos laiko apskaita, praktikos tikslo ir uždavinių įgyvendinimas ir rezultatų aptarimas, atlikto darbo rezultatai. Praktikos ataskaita svarstoma ir ginama atitinkamos Katedros posėdyje. Praktiką vertina abu praktikos vadovai, atsižvelgiama į praktikos ataskaitos gynimą.

Mokomųjų praktikų atsiskaitymo reikalavimus nustato atitinkamo modulio aprašas.

2.5. Magistro darbas - analitinio pobūdžio, mokslo darbams keliamus reikalavimus atitinkantis antros pakopos baigiamasis darbas. Magistro darbas - tai atskiras 30 kreditų (800 val.) vertės darbas, kuris yra ginamas ir vertinamas pagal Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto kursinių ir baigiamųjų bakalauro ir magistro darbų rengimo, gynimo ir kaupimo apraše nurodytus reikalavimus. Rekomenduojama magistro darbo apimtis 100-120 tūkst. spaudos ženklų su tarpais, įskaitant nuorodas. Darbo apimtis gali kisti priklausomai nuo pasirinktos temos. Magistro darbo rengimui vadovauja darbo vadovas, vertina magistro baigiamųjų darbų gynimo komisija.

Magistro darbo tikslas – įtvirtinti ir pademonstruoti antros studijų pakopos metu įgytas žinias bei gebėjimus. Magistro darbas ugdo kritinį ir analitinį santykį su parinktos temos šaltiniais, literatūra, teorinėmis priegomis, metodų įvairove, taip pat kitų humanitarinių ir socialinių mokslų metodais, galimais tyrimo rezultatų pateikimo būdais; gebėjimą savarankiškai formuluoti mokslinio tyrimo strategiją; atlikti tyrimą, kuriame demonstruojamas gebėjimas naudotis bibliografinė informacija ir pirminiais šaltiniais nagrinėjamai problemai spręsti, gebėjimas kritiškai vertinti pasirinktą priegą, taikyti tinkamus tyrimų metodus ir teorijas, gebėjimas priimti argumentuotus sprendimus, tam tikros srities teorijų, praktikų ir aktualijų išmanymas; gebėjimas vertinti dabartinių visuomenės ir archeologijos, istorijos, paveldo reiškinių kontekstus; profesinės etikos įsipareigojimų įsisavinimas ir jais grindžiamas tyrimas ir darbas.

2.6. Rašto darbas – tai visi rašto darbai (referatas, kursinis, bakalauro, magistro, profesinės praktikos ataskaita), kuriuos sukuria studentai studijų metu.

II. Rašto darbų struktūra ir apipavidalinimas

3. Rašto darbo struktūra:

3.1. **Titulinis lapas** (žr. Priedas 1).

3.2. **Turinys** (žr. Priedas 2). Jį sudaro: įvadas, dėstomosios darbo dalies skyriai, poskyriai, išvados, šaltinių ir literatūros sąrašas, priedų sąrašas, priedai, santrauka anglų kalba (tik bakalauro ir magistro darbams). Titulinis puslapis numeruojamas, bet numeris nerašomas.

3.3. **Įvadas.** Jame aptariami pagrindiniai su darbu susiję aspektai: objektas (klausimas, tema, problema), darbo aktualumas ir mokslinis naujumas (originalumas); tyrimo tikslai ir uždaviniai, metodai (teorijos, priegios, konceptai, sąvokos); šaltinių ir literatūros tipologija ir analizė (interpretacija) (bakaluro ir magistro baigiamuose darbuose istoriografijos analizė, kaip ir pasitelkiamų teorijų ir priegių, apsibrėžiamų sąvokų aptarimas gali būti pateikiama atskiroje dalyje); aptariama (ir pagrindžiama) darbo struktūra ir chronologija, naudojamos sąvokos bei darbo struktūra ir chronologija. Visa apimtimi šie reikalavimai yra privalomi kursiniams ir baigiamiesiems darbams.

3.4. **Dėstymas (tiriamoji dalis).** Tai nuoseklus ir argumentuotas temos išplėtojimas, aptarimas, pristatymas, suskaidymas, analizė, interpretacija. Dėstyme privalu atsakyti į įvade iškeltus klausimus, laikantis jame nurodytos darbo struktūros ir naudojantis įvade nurodytais šaltiniais ir literatūra. Dėstymas turi turėti struktūrinės prasminės dalis (skyriai ir poskyriai), kiekviena iš – pavadinimą.

3.5. **Išvados.** Tai tyrimo rezultatų išdėstymas, darbo apibendrinimas. Išvados turi būti paremtos atliktu tyrimu ir atliepti įvade suformuluotus darbo tikslus ir uždavinius. Išvadose turi būti tik darbo autoriaus teiginiai. Rekomenduojama išvadas dėstyti punktais.

3.6. **Šaltinių ir literatūros sąrašas.** Šaltinių ir literatūros sąrašas sudaromas abėcėlės tvarka pagal autorių pavardes. Sąrašą sudaro kelios integralios dalys, kurios rašomos ir numeruojamos atskirai: archyviniai šaltiniai, publikuoti šaltiniai, literatūra lotyniška abėcėle, literatūra ne lotyniška abėcėle. Knygos, straipsniai, enciklopediniai tekstai ir pan., kurie turi internetinę prieigą nurodomi bendrame literatūros sąrašė, neišskiriant jų į atskirą grupę. Skaitmeniniai šaltiniai taip pat nurodomi bendrame šaltinių sąrašė. Kiekviena šaltinių ir literatūros sąrašo pozicija turi turėti pilną bibliografinį aprašą (žr. Priedas 3).

3.7. **Priedai.** Rašto darbo prieduose pateikiama darbą papildanti pagalbinė medžiaga (pvz., dokumentiniai ir vizualiniai šaltiniai, didelės apimties lentelės, apklausų anketos bei jų iššifruotas tekstas, žemėlapiai, kartoschemos ir pan.). Visa prieduose esanti medžiaga turi būti naudojama Rašto darbe ir turėti nuorodas. Priedų spaudos ženklų skaičius nėra įtraukiamas į Rašto darbo spaudos ženklų skaičių. Priedai yra numeruojami, įvardijami bei pateikiamas jų sąrašas

3.7.1. Tekste esančios lentelės ir iliustracijos (schemos, diagramos, žemėlapiai, fotografijos ir kita vaizdinė medžiaga) turi būti numeruojamos ir turėti pavadinimą bei paaiškinimą, kuo remiantis jos buvo sudarytos arba iš kur buvo paimta informacija. Informacija apie lentelės ar iliustracijos autorių ir šaltinį gali būti dedama į nuorodą. Lentelės numeris ir pavadinimas rašomas virš lentelės; iliustracijų – jų apačioje (žr. Priedas 5). Darbo dalis neturi baigtis lentele ar iliustracija. Visa rašto darbe naudojama iliustracinė medžiaga turi būti aptariama tekste, ją analizuojat bei į ją turi būti sudėtos nuorodos. Nuorodos pateikiamos lenktuose skliaustuose, pvz., (žr. 1 lentelę).

3.8. **Santrauka anglų kalba.** Privaloma tik bakaluro ir magistro darbams. Jos rekomenduojama apimtis - 1 psl. (2000 spaudos ženklų su tarpais). Joje turi būti nurodytas bakaluro ar magistro darbo pavadinimas, objektas, problema, tikslai ir esminės išvados.

3.9. **Darbo kopija elektroniniame formate.** Privaloma tik bakaluro ir magistro darbams.

4. Bendri reikalavimai rašto darbų apipavidalinimui:

4.1. Rašto darbas turi būti parašytas gramatiškai taisyklingai, be korektūros klaidų.

4.2. Tekstas turi būti surinktas kompiuteriu, raidžių dydis 12, tarpai tarp eilučių 1.5. Lygiuojamas abipusiai. Darbas spausdinamas ant A4 formato lapų. Teksto puslapyje paliekamos paraštės. Teksto puslapiai numeruojami ištisai, pradedant tituliniumi (numeris nerašomas) ir baigiant priedais. Numeris rašomas arabiškais skaitmenimis (be taškų ir brūkšnelių). Kiekviena darbo dalis turi turėti pavadinimą ir yra pradedama naujame puslapyje.

4.3. Visi darbe naudojami tekstai, nesvarbu ar jie cituojami, perfrazuojami ar apibendrinami privalo turėti nuorodas, kurios rašomos pagal nurodytus pavyzdžius (žr. Priedas 4.).

4.4. Cituojamas tekstas turi turėti kabutes. Citatą galima trumpinti, praleidimus žymint laužtiniuose skliaustuose (pvz. „[...].... „). Citatoje galima pabraukti ar kitaip išskirti svarbią dalį, pakeitimai nurodomi paprastuose skliaustuose (pvz. Pabraukta mano – inicialai).

4.5. Visos nuorodos numeruojamos ištisine tvarka, arabiškais skaitmenimis, rašomos puslapio apačioje. Tekste nuorodos ženklas įterpiamas prieš skiriamąjį ženklą sakinyje.

4.6. Tekste gali būti naudojamos *aiškinančios*, *nukreipiančios* arba *tiesioginės* nuorodos:

4.6.1. *aiškinančios* – tai komentarai, papildoma informacija, kuri aiškina, tikslina, tačiau, siekiant neperkrauti pagrindinio teksto į jį yra neįtraukiami. Aiškinančios nuorodos tekste naudojamos retai;

4.6.2. *nukreipiančios* – tai nuorodos, kurios nukreipia skaitytoją į kitą, tekste jau esančią nuorodą arba į tam tikrą teksto dalį (pvz. Žr. nuoroda Nr. x). Tokios nuorodos tekste naudojamos retai;

4.6.2. *tiesioginės* – tai nuorodos į šaltinius ar literatūrą. Puslapio apačioje pateikiamas pilnas naudojamo leidinio bibliografinis aprašas, nurodant konkretų puslapį. Jei nuorodose tas pats šaltinis ar literatūra naudojama kelis kartus, išsamų bibliografinį jo aprašą reikia pateikti tik pirmą kartą. Vėlesnėse nuorodose užtenka paminėti autoriaus vardo pirmą raidę, pavardę, veikalo sutrumpintą pavadinimą, puslapį. Jei tas pats veikalas nurodomas viena po kitos einančiose nuorodose, antroje nuorodoje nurodoma tik „Ten pat“ arba lotynišką jo atitikmenį „Ibid(em)“. Jei toje pačioje nuorodoje nurodomi keli iš eilės einantys to paties autoriaus darbai, autoriaus pavardė rašoma tik pirmą kartą, toliau vietoj jos nurodant „To paties“ arba lotynišką jo atitikmenį „Idem“.

III. Rašto darbų savarankiškumas

4.7. Rašto darbai rengiami savarankiškai. Nesavarankiškas Rašto darbas negali būti ginamas, vertinamas ir skelbiamas viešai, o Studentui taikoma nuobauda Studijų nuostatuose ir/ar kituose Universiteto teisės aktuose nustatyta tvarka.

4.8. Nesavarankišku Rašto darbas laikomas, jei:

4.8.1. visas arba iš dalies parašytas kito autoriaus;

4.8.2. pažodžiui perrašytas kito autoriaus tekstas nenurodant šaltinio (vienas puslapis – 2000 ženklų su tarpais);

4.8.3. perfrazuojamos kito autoriaus mintys, pakeičiami tik kai kurie žodžiai, bet išlaikoma sakinio struktūra ir stilius, nenurodant šaltinio;

4.8.4. rašto darbe yra pažeistos kitos įstatymais ginamos autorių teisės;

4.8.5. pateikiami kito autoriaus surinkti ir apdoroti empiriniai duomenys (lentelės, grafikai, paveikslai, etc.), nenurodant šaltinio;

4.8.6. visas arba iš dalies Rašto darbas buvo panaudotas kitam dalykui/moduliui šiame ar kituose universitetuose.

IV. Baigiamosios nuostatos

4.10. Istorijos fakulteto Rašto darbų metodiniai nurodymus tvirtina Istorijos fakulteto Taryba Dekano teikimu.

4.11. Istorijos fakulteto Rašto darbų metodiniai nurodymai įsigalioja kitą dieną nuo jų patvirtinančio įsakymo pasirašymo dienos.

Priedas 2

Turinys

Įvadas	2
1.	
2.	
2.1.	
2.2.	
2.3.	
3.	
3.1.....	
3.2.....	
4.	
5.	
Išvados	
Šaltiniai ir literatūra	
Priedų sąrašas	
Priedai	
Santrauka anglų kalba	

Priedas 3

Bibliografinio šaltinių ir literatūros aprašo pavyzdžiai

Nepublikuotas šaltinis:

Juozo Tumo laiškas Augustinui Liepiniui, Kaunas, 1931-08-16, in: Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyrius, (toliau – *VUB RS*), f. 1, b. F600, l. 10.

Mykolo Kleopo Oginskio laiškas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pakancleriui Joachimui Liutaurui Chreptavičiui. Sokolovas, 1791-06-01, Lenkų k., rankraštis. in: Vyriausiasis senųjų aktų archyvas Varšuvoje (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, toliau – AGAD), Archiwum Koronne Warszawskie. Dział holenderskie. Karton 40b, nr. 8, s. 2.

Lietuvos pasiuntinybės Latvijoje Kiprui Petrauskui išduota anketa vizai gauti. 1927-02-19, in Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau – LCVA), f. 383, ap. 15, b. 76, l. 503, 503 a. p.

Publikuotas šaltinis:

Adomas Brėmenietis, „Hamburgo bažnyčios istorija“, in: *Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai*, t. 1, Vilnius, 1996, p. 191-192.

Knyga:

Edvardas Gudavičius, *Lietuvos akto promulgacijos kelias: Nuo Vytauto kanceliarijos iki Lietuvos Metrikos*, Vilnius, 2006.

Lietuvių klausimas Rusijos imperijoje XIX a. – XX a. pradžioje, sudarytojas Rimantas Vėbra, Vilnius, 2001.

Straipsnis periodiniame leidinyje:

Tamara Bairašauskaitė, „Lietuvos bajorės ir žemėvalda: Nuosavybės santykiai XIX amžiaus antroje pusėje“, in: *Lietuvos istorijos studijos*, 2013, t. 32, p. 85–105.

Interaktyvi prieiga:

Kęstutis K. Girnius, „Paspriešinimas, prisitaikymas, kolaboravimas“, in: *Naujasis Židinys-Aidai*, 1996, nr. 5, p. 268–279, [interaktyvus], in: <http://www.nzidiny.lt/files/various/1996-05.pdf>, (2014-05-05).

Priedas 4

Nuorodų pavyzdžiai

¹ Edvardas Gudavičius, *Lietuvos akto promulgacijos kelias: Nuo Vytauto kanceliarijos iki Lietuvos Metrikos*, Vilnius, 2006, p. 5–6.

² Tamara Bairašauskaitė, „Lietuvos bajorės ir žemėvalda: Nuosavybės santykiai XIX amžiaus antroje pusėje“, in: *Lietuvos istorijos studijos*, 2013, t. 32, p. 85–105.

³ Ten pat, p. 86.

[...]

¹⁰ E. Gudavičius, *kūrinio sutrumpintas pavadinimas*, p. 8.

¹¹ Alfredas Bumblauskas, *Senosios Lietuvos istorija 1009–1795*, Vilnius, 2005, p. 78–80; to paties, „Vilniaus universitetas: istorija, vaizdai, atmintis“, in: *Alma Mater Vilnensis: Vilniaus universitetas fotografijose*, sud. Alfredas Bumblauskas, Stanislovas Žvirgždas, Vilnius, 2004, p. 9–21; to paties, „Vilniaus Universiteto istorinės atminties modeliai ir praeities reprezentacijos XIX–XX amžiuje“, in: *Lietuvos istorijos studijos*, 2005, t. 16, p. 48–64, [interaktyvus], in: <http://www.lis.if.vu.lt/?lang=LT&id=archyvas&TomasID=16&ArchyvasPSL=48&ArchyvasKiekis=1>, (2014-05-05).

¹² Adomas Brėmenietis, „Hamburgo bažnyčios istorija“, in: *Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai*, t. 1, Vilnius, 1996, p. 191: „Sužinojome, kad iš tų salų, kurios ribojasi su slavais, didesnės yra trys. Pirmoji iš jų vadinama Fembrė. [...] Antroji yra priešais *Wilzos*, kurią valdo ranai, arba runai, [...]. Abiejose salose knibždėte knibžda piratų ir krauju susiteršusių plėšikų, kurie nepasigaili nė vieno, įkėlusio ten koją. [...] Trečioji, vadinamoji Semba, yra rusų ir lenkų kaimynystėje (pabraukta mano – A. P.)“.

Priedas 5

1 lentelė. Lietuvos ir Lenkijos vardo fiksavimas Pasaulio žemėlapiuose XVII-XVIII a. (sudaryta darbo autoriaus).

	Lietuvos vardas	Lenkijos vardas
Fiksuota	19 žemėlapių	62 žemėlapiai
Nefiksuota	48 žemėlapiai	5 žemėlapiai

2 lentelė. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės dydis pagal seimų nutarimus (A. Tyla, „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės išdo destrukcija XVII a. viduryje“, in: *Lituanistica*, 2006, t. 65, nr. 1, p. 7).

Metai	Samdomos kariuomenės kontingentas
1649/50	7 200
1650	15 000
1652	15 000
1653	15 000
1654	15 000
1655	18 000
1659	18 000
1661	Buvo apie 14 000
1667	6 000

2 iliustracija. Vilniaus seniūno Alberto Manvydo herbinis antspaudas (1410) (1413 m. *Horodlės aktai*, Vilnius, 2013, p. 481, il. 14).